

Pénzről lesz szó...

Újabb tárgyalások kezdődnek Magyarországon és az IMF között hétfőn, Budapesten. A Nemzetközi Valuta Alap képviselői és a magyar kormány azt a megbeszélést folytatják, amelyet közös megegyezéssel júniusban hagytak abba.

A Magyar Nemzeti Bankban az MTI munkatársának elmondották, hogy a mostani tárgyalásokon már nem az 1988. május 16-án megkötött megállapodás meghosszabbítása a téma, hanem egy új szerződés kialakítása. Mint ismeretes, a korábbi készletli hitelmegállapodás alapján Magyarország 350 millió dollárt vehetett fel az IMF-től öt részletben. Ebből az összegből négy részletet igénybe vettünk, ám az ötödik részlet lehívását az IMF nem tette lehetővé, mivel a magyar fizetési mérlegben s az állami költségvetésben a megállapodásban foglaltaknál jóval nagyobb hiány alakult ki. Az első félévben kezdett tárgyalásokon az IMF szakértői megfelelőnek tartották a kormány által kidolgozott programot a költségvetési hiány csökkentésére, de javasolták, hogy a Magyar Nemzeti Bank erőteljesen szűkítse a hitelkibocsátást. Ez utóbbi témában nem jött létre egyetértés a magyar kormány és az IMF képviselői között. Így abban állapodtak meg, hogy a tárgyalásokat az év második felében folytatják. Erre kerül sor hétfőn.

Ki a jó könyvtárigazgató?

A városi tanács művelődésügyi osztálya a Művelődési Közlöny augusztus 15-i számában pályázatot írt ki a Somogyi-könyvtár igazgatói állására.

A főhívásból nem derül ki, miért van szükség e pályázatra. Tóth Bélára, 1973 óta a könyvtár igazgatójára, sérelmes, hogy nem írták bele: „a nyugdíjazás folytán megüresedett igazgatói munkakör betöltésére”. A tájékoztatlan netán azt gondolhatja, elcsapták a régi igazgatót. Manapság nem is jogosulatlan az efféle föltételezés. Ezért a pályázatot fogalmazóknak figyelniük kell a távozó igazgató jogos érzékenységre.

A főhívás helyesen idézi föl, hogy a Somogyi-könyvtár „elsőosztályú tudományos könyvtár”, mert ez — a városi és megyei szerepük mellett — meghatározza, ki való ebbe a könyvtárba, kivált az élére. Móra Ferenc azt írta egyhelyütt: könyvtárba, múzeumba csak az az ember való, aki szerelmes a mesterségébe... A könyvtár ugyanis nem iroda, nem hivatal, hanem hivatal. Szintén Móra írta, Tömörkényről szólva, hogy a legtöbb embernek az a hamis fogalma van: a könyvtárosnak nincs más dolga, mint a rengeteg könyv közt olvasgatni...

No még írni. Regényt meg elbeszélést. A pályázati főhívásba is bele keveredett egy szöveg, amely a könyvtárigazgatóról való hamis fölfogásról árulkodik. Joggal kéri a pályázótól, hogy fejtsse ki elképzeléseit a könyvtár jóvendőjéről: változja föl a Somogyi-könyvtár „közművelődési, tudományos,

írói hagyományait folytató” szakmai programját.

Régi tévhit, hogy a Somogyi-könyvtár élére föltétlenül író-félelnek kell kerülnie. E babona forrása a Tömörkénynek és Mórának a könyvtár- és múzeumigazgatóságából levont hamis általánosítás. Akik ma is hisznek benne, elfelejtik, hogy már az első könyvtárigazgató, Reizner János sém író volt, hanem városostörténész, s ezzel szolgálta leginkább szülővárosát. Elfelejtik, hogy mind Tömörkény, mind Móra nem írásaival, hanem jól megalapozott szakmai képzettségével vált alkalmassá posztjára. Mind a ketten koruk színvonalán álló szakmai tanfolyamokat végeztek, és elismerésre méltó szakirodalmi munkásságot is kifejtettek. Írói munkásságuk, hírnevük csak növelte tekintélyüket, de nem ez készítette őket. A hiedelem terjesztői elfelejtik azokat a tanulságokat is, hogy az ilyen és a hamis káderezempontok alapján kikszemelt igazgató a szakmai közvélemény előtt hamar leszerepelt (volt, aki ezt belátva, önkritikusan vissza is lépett), s hogy hozzá nem értésével, s ebből fakadó mulasztásaival több kárt okozott, mint hasznát, vagy legalábbis nem állt hivatása magaslatán.

Megint Mórát idézem, 1918-ból, amikor jobb fizetéssel máshova hívták: „immorálisnak érzem most hagyni itt az intézetet, amelyben java életem eltelt, amikor nagyon bizonytalan, lehet-e embert kapni a helyemre, aki a szeretémet is átvegye örökül”. Azután így folytatta: „Hiszem a könyvtárosi állást is ezért nem engedtem betölteni, mert nem akarom, hogy hivatott pályázók híján — hol vannak azok most? — a nyakamra küldjenek valami rokkant postástízet vagy facér újságírókat, aki aztán örökös koloncúl itt marad.”

Ma már nyilván nem fenyeget a veszély, hogy kiszuperált párt- vagy tanácsi funkcionáriust ültetnek a Somogyi-könyvtár tudományos rangját joggal féltő dolgozók nyakára. De a bírálóbizottság tagjainak számot kell vetniük a hamis igényekkel is. A Somogyi-könyvtár vezetésével olyat kell megbízniuk, aki — idézem a pályázati főhívás másik követelményét — „a könyvtári munkában való jártasság, könyvtári szakismeret” birtokában van; mégpedig nem egyszerűen átlagos szinten, hanem kiválóan, sokoldalúan ismeri a könyvtár, közelebbről a Somogyi-könyvtár életét, hivatását, gondjait, föladatit.

Ilyen tapasztalt könyvtáros, ezt negyedszázados ottani működés után, de három éve kívülről, elfogulatlanul nézve a könyvtár munkáját állíthatom, szerencsére, több is van a Somogyi-könyvtár munkatársai között. Közülük érdemes választani.

Péter László

Vencel téri 168 óra

Szombaton hallhattuk a 168 óra 910. adását. Szinte biztosra vehető volt, hogy a műsor foglalkozik majd a Vencel téri eseményekkel. Igen, így is történt, hallhattuk Lantos Istvánt és Huber Pált a televízió munkatársait, valamint Pesti Lászlót a Feketedoboz operatőreit. Tulajdonképpen az eddig ismerteknél többet nemigen tudunk meg, ám az újságírók elbeszéléseknek volt két momentumuk, ami figyelmet érdemel.

Az egyikről a tévések beszéltek. Őket, bár bűnözőként kezelték, nem bántották. Új- és tenyérnyomatot vettek rólok, ilyenkor szokásos módon fényképezték az arcukat, fal mellett várakoztatták őket... stb. Amikor azonban mondták, jeleztek, hogy szeretnék felvenni a kapcsolatot a magyar nagykövetséggel, erre ez volt a válasz: „Ahá, Gabcsikovo-Nagyvaros!” Vagyis kuss. Nem nehéz kihallani a válaszból azt a dühöt, ami valószínűleg az egész csehszlovák vezetést átíttatta a börtönörtől Ignác Janak szlovák első titkárrig, amiért a magyar kormány leállította a nagymarosi munkálatoikat. A válaszban egyszerre munkát a kisember kicsinyes, szituációhoz kötött személyes bosszúja és figyelemre méltó állami arrogancia. Nem véletlen, hogy a cseh vezetés nyomban azután jelentette be kártérítési igények mértékét, miután az MSZMP hivatalosan is elhibázottnak értékelte a 68-as fegyveres beavatkozást.

Pesti László viszont kapott néhányat a rohamkocsiban, igaz, mondta, inkább pedagógiai jellellem mintsem dühből. Aztán a dühöt egészen más formában tapasztalta. A kihallgatás egymást követő szituációiban határozott gyűlöletet érzett. „Magyar! Lépjjen ki, menjen ide, lépjjen

oda...” Vagyis Pestinek nem neve, hanem nemzetisége volt. A szót, amivel hovatartozását jelölték, többször is megvételrel és dühvel mondták ki. Hogy ez a düh minek szól, sejteni lehet. Valószínűleg nem nagy baj, ha egy sztálinista haragszik ránk. A baj akkor van, ha haragjának nincsenek akadályai. Az internationalizmusból így lesz bolsevik sovinizmus. Rejtett formában, de mégis érezhetően.

Egyre többen ítélik el — magánemberek éppúgy mint politikai szervezetek — a 89-es csehszlovákiai kirándulást. Minek mennek ezek a fiatalok oda, mit hőzöngenek, próbálna itt tüntetni a cseh a magyar kormány ellen, majd kapna, akkor meg mit várnak mást... — ilyen sarkosan egyszerű véleményeket hallani. Először is, a letartóztatottak között több újságíró volt, akik a munkájukat végezték. S végeznük kellett, a tiltás ellenére is, naná hogy nem hagyják abba.

A máig is fogva tartott Kerényiről készült felvétel. A tömegből kiemelkedve, talán valakinek a nyakában ülve beszél, gesztikulál. Nem hallani, mit mond. Azt viszont látni, hogy a körülötte állók tapsolnak. Az ottani emberek egy részének tehát egyáltalán nem jelentett problémát a magyar fiatalok jelenléte, s ez bizony nem figyelmen kívül hagyható szempont. Ugyan kinek ártana, ha ezentúl az ilyen cselekedet lenne a „legdurvább” beavatkozás más országok belügyeibe. Bár ki tudja, A helybeli virág-árusok haragjával tán így is számolni kellene...

Dal.

SODRÓDÁS

A Hajnóczi utcai óvodában egyik nap magassági vendégek érkeztek. Tiszteletükre csillogóra takarították a termeket, úgyszintén a tengerimalac kalitkáját. Az óvónő, piros pontokra vágyván, kihívott a sorból, odavezetett a falat díszítő három óriási arcképhez, és megkérdezte: „Mondd, kislányom, kik ezek a bácsik?” Jól idomított gyerekként tudtam, ilyenkor mutogatni is kell, így hát ujjammal a megfelelő irányba bökte soroltam, kissé selypítve: „Sztálin, Lenin, Rákosi.” A vendégek megtapsoltak, fölkaptak, össze-vissza csókoltak. Nagy sikert arattunk: én és az óvónő. Akkor 1950-et írtak.

Később, sorozatos rémálmaim miatt orvoshoz vitt anyám. A szakember azt tanácsolta: boszorkányokról, ördögökről, meg mindenfajta szörnyekről ne mondjanak mesét nekem. Szegény, nem merete bevallani, hogy nekem rendre Tito jelenik meg láncos kutyaként éjszakánként, amióta a május 1-jei, Kossuth Lajos sugáruiti fölönulást láttam. Valamelyik elmém vállalt ugyanis rácsok mögé ültette Titó mását: ott gubbasztott a teherautó tetején, a „cella” sarkában, egy szörnyűségesen vicsszó farkasfej-álcában, fején a jellegzetes simlis sapka, kezén bilincs, lábán ólomgolyó. A lelakotolt ajtó kívül öntudatos, pirosnyakendős kis úttörők őrizték... A látvány hatására azonban én ébren is rettegtem. Sokat lévén egyedül a bezárt lakásban, minden neszre összerendeztem, minden árnyékban, az ablakunk alatt elhaladó tengerészsapkás járőrökönben is a félelmetes Titó láttam.

Ahogy „okosodtam”, beláttam, ennek így kell lennie. Míg Rákosi elvtárs furdik az aranyló búzatengerben, meg a nép tapsorkános imádatában, csak természetes, hogy egy hajdani szépművész, akkora ellenségéggé lett nő anyaként ne a gyermekeit nevelje, hanem egy pinchehelyiségben szójön. Nem a selymet — rongyszőnyeget.

Mondom, annyit okosítottak, hogy — egy mostanság előkerült harmadik osztályos füzet szerint — büszkén írtam fogalmazásomba: „Engem eddig az állam nevelt”. Boldogan mutattam mamámnak az érte kapott östöt, csak azt nem értettem, miért gyűlt akkor könny a szemembe...

Később generációmát behálózta az úttörőmozgalom, a KISZ, marxista szemlélet szerint tanultuk az irodalmat, történelmet, államvizsgáztunk ebből az ideológiából, s aki a 70-es évek elején újságíró akart lenni, annak az Újságíró Szövetség két éves iskoláján egyszersmind a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem egyik szakosítójának vizsgáit is le kellett tennie.

Fájdalom, de most, hogy eljött a nagy „lomtalanítás” ideje, rá kell jönnöm, hogy korosztályom eddigi egész élete, ez a 42-43 év, sodródásban telt el. Sodródunk az árral, s most ott vagyunk, ahol vagyunk...

Mi, e rendszer szülöttei, élhettünk volna-e a választás lehetőségével? Mondhatta volna az óvodás, hogy: de kérem, én Hófehérekét és a hét törpét jobban szeretem? Hogy május 1-jén pillangókkal — meg vidám és önfelelt anyáimmal — kergetőznék inkább a virágos réten? Később történelem órán megkérdezhettem-e, hogy erkölcsös-e csapdát állítani a parasztnak efféle jelszavakkal: „A föld azé, aki megműveli”, aztán meg gyorsan elveszünk tőle. Tiltakozhatott-e akkor, amikor pedagógusjelöltként figyelmeztették; nem járhat templomba, mert később már állásával játszik.

Azt hiszem, sóha nem azt tettük, amit akartunk, amit szeretünk volna: mindig megmondták, mit helyes cselekednünk, s vállvetésűt — amely nélkül azért éppoly nehéz élni, mint kenyér híján — csak akkor kaptunk, ha a magasságos elvárásoknak eleget tettünk. Meggyőződésünk, kedvünk szerint alig avatkozhattunk a sorsunkba. Nemcsak gyerek-

ként, hanem felnőtt korban sem, amelyet tudvalevően éppen a felelős döntésekre való képesség határol el az előbbtől. Rosszul éreztük ugyan a bőrünkben magunkat, de erősen fogta a kezünket továbbra is atyáskodóan a hatalom, vezetett bennünket: „Kis buta, mi tudjuk, mi a jó neked.” Elvárta, hogy ne rakoncátlanokdjunk. Ha engedetlenkedett valaki, mint a vásott kölyköknek, a fenekére vert, megfenyítette. Tartottunk tőle, mert tudtuk, hosszú a nádpálcája. Sőt: suttoztak nálunk idősebbek erről-arról, kötélről is, de a hatalom előttük továbbra is atyáskodóan a hatalom alatt őrizte — eddig —, mint szülők gyerekeik előtt a hálószoba titkokat. Kisajátítva József Attilát, elvbén, szóban be akarta fogni szeke-rebe a „nép okos gyülekezését”, de ha a tömegből bárki is kimagasodott egyéni elképzeléseivel, esze diktálta különvéleményével, neveltetéséből adódó tántoríthatatlan erkölcsével, bizony könnyen megeshetett, hogy — a szó szoros értelmében — egy fejlel alacsonyabbá vált. Be kellett hát állni mindenkinek a sorba, s hagyni, hadd sorolja az áradat, sodorja a központilag irányított szél, amely „szállt, szállt Keletről hozzánk”. Ez a szél elhamvasztott tehetségtől, szellemtől táplált, messzire világított, egyszerű tűzeket, s éltre fújta az alig pislakoló, önmagunkat is homályban látató paraszat. Elfojtott egyéni vágyakat, álmokat, porral temette be az egyéni boldogság igényét, ugyanakkor a közérdek, a társadalmi érdek talmi szolamát hintette szanaszét, vizgásként.

Mintha a köz, a társadalom, a nép nem hús-vér, gondolkodó, érző emberek — Kis Péterek és Nagy Máriaék tömege lenne. Mintha egy nemzet boldogsága, tehetősége nem az azt alkotó férfiak, nők, gyerekek, a családok boldogságától és tehetőségétől függene.

Sodródó emberek lakta ország maga is a perifériára sodródik. Hát itt tartunk most.

Jelenleg is fújnak szelek, sőt viharok. Okos matróz azonban a saját szolgálatába állítja a természeti erőket, úgy, hogy a maga kormányozta hajó az általa meghatározott irányba haladjon, de gyorsabban. Egy a gondom: ki legyen a kapitány és kikből tevődik majd össze a legénység ezen a sürgös navigációra szoruló hajón? Szüleink életének második fele már ráment egy tévútra. Akik köztünk vannak még, legfeljebb drukkolásnyi erőt gyűjthetnek már csak össze. Mi, túl a lét delélőjén, látva eddigi életünk most kiborított összes szennyesét, keserű csalódottságunkban felelősöket keresünk. Felelősöket az elvesztegetett, hazugságban és tévhitben eltöltött negyvenegynehány évért, a bűnökért, s azért, mert fölőve se vehettük kezünkbe sorsunk irányítását. Időnként, s családásoktól terhelte erőnkben befejezett „mesterműre” már aligha telik, mivel hogy itt nem elég toldozni-foldozni, előről kell kezdeni mindent. Ebben a gigantikus munkában mi már csak bedolgozók leszünk.

Minálunk 8-10 évvel fiatalabbak energiáit nem fékezik riasztó emlékek, gondolatok, érzéseik nem szorítottak olyannyira satuba, mint a micink, s nem nyomorított meg bennük „az ész, erő, s oly szent akarat”. Elég okosak, tájékozottak és elszántak, hogy felnőttként tudatosan irányítsák saját sorsukat. Félek — s egyben reménykedem — a dicsőségesebb eredmények mi már nem leszünk tanúi, de gyerekeink talán látni fogják... Unokáinknak meg szívőből kívánom: a gonoszsággal csak a mesében találkozozzanak, s az életből tanulják meg: a jó mindig elnyeri méltó jutalmát és győzedelmeskedik a rossz fölött. Akkor talán végre, legalább ok elmondhatják: sikerült rendezni „közös dolgaikat”.

Mi majd odafönnről tovább szurkolunk nekik.

Chikán Ágnes

Madárnaptár...

egyemást, egy se maradjon el a csapattól... Csattogva örvösgalambok szállnak a tarlón, a kurgán oldalán ereszkednek a magokkal terített asztalra. Megindult a madárönulás, folyik a serény táplálkozás, erőgyűjtés a hosszú költözkedéshez Fényes, duzzadó a bodzacsárdák idejé étlapja, halkszavú posztátok, fülemülék bújkálnak bennük... Suttogó nyarutó, tavasi fények, színek... csak a hangok halkabak... Nincs szerelmes madárszó, csak halk augusztusi andante, fortissimó helyett. Ujra zöldellő selyemfű borzong az akácliget alján, s a

futók, csigaforgatók a messzi Észak vendégei is megjöttek már.

Halórők fegyvere pukkan, károkatonáktól óvják az idei haltermést. A puffogtatás után csend van a náduktában megint. Óreg utakon, vén fűz kópönyege alatt kezdet ránk. Garabonciás fehér-tavi augusztusvég, halk madárszó, esőborostás gondolatok ölelésében „minálunk is a tanyában kinyit az orgona mögét” — parázson szalonna sercög. Kíváncsi cin... cin... madársíp szól a vérző csucorindák közt — féli a paraszat, vagy már a szeptembert hívja...

... kékkatáng ruhában ismét betoppan a szögedi Madárországra... Csizmazia György